

RÜŞTÜ BOZKURT

rustu.bozkurt@dunya.com

Bir yumurtlayan on gıdaklayan yönetici tipi "pragmatistler"

Egosu çok şişmiş yerel yöneticiler çevrelerindeki kişi ve kurumlarla sağlıklı ilişkiler kuramadıkları için yerel bağlamda ortak akıldan uzaklaşır. Bu tutum, **uzun soluklu bir gelişmenin temelini oluşturacak "ortak aklın" enerjisini** boşa harcar. Kaynakları etkin değerlendirmede sapmalarını büyütür.

Seçilmiş ve atanmış yerel yöneticilerde gözlediğimiz tiplerden biri "Bir yumurtlayıp on gıdaklamayı beceren aşırı popülist ve pragmatistler"dir. Aşırı pragmatist yani aşırı dışa dönük yerel yönetici tipini beş ayrı bileşeniyle ele alabiliriz. İlk olarak, yöneticinin "iç tutarlılığı" açısından teknik ve ahlaki yönlerini irdeleyebiliriz. İkincide "öngörme ve önlem alma disiplini bağlamında proje ve harcama disiplinini" sorgulayabiliriz. Üçüncü olarak, "uzun dönemli gelecek yaratmayan ve kısa dönemli pragmatist sonuçlara odaklanma" ölçütünü kullanabiliriz. Dördüncüsü, "açıklık, hesap verebilme öz güveni" açısından tutumlarını not edebiliriz. Beşincide ise "yerel zenginliğin sürdürülebilirliğine katkılarını" sorgulayabiliriz.

Öncelikle bir yöneticinin medya araçlarında yer almasının kaynaklarına inmek gerekir. Yönetici hem değer üretiyor, hem de ürettiği değeri tanıtıyorsa bu olumlu bir özelliktir. En azından hak edilmiş olanı tanıtır. Yönetici, ekibi ile birlikte ürettiği projeleri, uygulamasını yaptığı yatırımları, ortaya çıkardığı eserleri tanıtma hakkına sahip olmalı. Dayanağı olan, sağlam değerler üzerinde kurulan tanıtımlar zaten çok fazla sanallık da içermeyebilir.

İkincisi, eğer yönetici ortaya koyduğu proje ve uygulamaların tek tek fizibilite çalışmalarını yaptırmışsa, öngörülen yatırım değerlerini, uygulama harcamalarını, fizibilite ve harcama arasındaki sapmaları ve gerekçelerini, ortaya konan eserlerden insanların yararlanma düzeylerini herkese açık paylaşma öz güveni gösteriyorsa; yaptıklarını tanıtma hakkına çok fazla itiraz olamamalı.

Üçüncüsü "karşılaştırma" yapılması. Yerel yönetici altyapı ve üst yapıda gerçekleştirdiklerini, benzer başka yörede ve ülkede kaça mal olduğunu, kendisinin maliyet açısından elde ettiği sonuçların ne olduğunu herkesle paylaşma öz güvenine sahipse büsbütün insanların zihninde meşrutiyet kazanır. Saydığımız üç sorumluluk alanında açık durabilen yerel yöneticinin özü, sözü ve davranışları birbirini bütünler. Kendisini onaylayanların da, rasyonel bir akılla karşı duranların da gönlünü kazanır.

Yöneticinin iç tutarlılığının sağlık derecesi, teknik ve ahlaki ilkeler bakımından sağlıklı gerekçelerini herkese açık tutabilmesi ve savunabilmesiyle ilgilidir. Tutarlılığın bir başka ölçüsü de etrafında çalışan insanlarla olan ilişkileri. Buna göre kendi bildiğini mutlak doğru sanan, kendini önemserken, çevresindeki insanları sürekli harcayan bir yönetici ile karşı karşıya kalındığında durup bir an düşünmek gerekir. Egosu çok şişmiş yerel yöneticiler çevrelerindeki kişi ve kurumlarla sağlıklı ilişkiler kuramadıkları için yerel bağlamda ortak akıldan uzaklaşır. Bu tutum, uzun soluklu bir gelişmenin temelini oluşturacak "ortak aklın" enerjisini boşa harcar. Kaynakları etkin değerlendirmede sapmalarını büyütür.

Ayrıntı bilgisinine sahip olmayan, sığ medya kültürüyle karar veren kitleleri iyi kullanan "Bir yumurtlayın on gıdaklamasını bilen yöneticiler" giderek yaygınlaşıyor. Medyada ve kamuoyunda sanal bir kişilik mi, gerçek bir kişilik mi olduklarını anlayabilmek için o yöneticilerin "proje ve harcama disiplini" ile "öngörme ve önlem alma disiplini" hakkında ayrıntılı bilgisi gerekiyor. Bu açıdan yerel rasyonel otoritelerin yansız analizleri ile birlikte kitlelerin sloganların sığlığına kapılmamaları için ayrıntı uzmanlığı olanların açıklamaları çok önemli...Gerçek demokratik

Sosyal olayları analiz ederken iki nokta arasındaki en kısa yol "doğru" değildir. **Sosyal olayların analizinin zor yanı da, her olumsuzluğun kendi içinde olumlu özellikler barındırmasıdır.** Bu nedenle sosyal gelişmeleri analiz ederken, doğru olan ile yanlış olan arasındaki dengeleri kurmak ayrıntı bilgisi, analiz yöntemi, açık ve anlaşılır sonuçlar üretmeyi gerektirir.

toplum yaratmak ancak böyle olur. Yapılanları körü körüne eleştirmek ve sorgulamadan alkışlamak kaynaklar üzerinde aynı olumsuz etkileri yaratıyor.

Projelerin yer seçimleri, çalışanları, müşterileri, tedarikçileri ile ilişkileri ve nakit akışı bütünlüğü dikkate alınmadan yöneticilerin iyi ya da kötü oldukları hakkındaki yargılar eksik olur. Yöneticinin piyasaya sunduğu hizmetlerini, yer seçimi açısından ayrıntıları ile analiz etmezsek, bir sanal aleme kendimizi kaptırabiliriz. Yer seçiminden inşaatına, makine donanımdan, iş süreçlerine, işgücü profillerinden kendini yeniden üretme düzeyine analizlerini açık gerekçelerle savunma öz güveni göstermeyen yöneticilerin aldatıcı propagandalarının medyada yer alması "iyi yönetici" oldukları anlamına gelmez. Proje disiplini kadar harcama disiplini de gerçek yöneticiyi anlayabilmenin sağlıklı aracıdır. Projelerin harcamalarına ilişkin açık, anlaşılır, inandırıcı gerekçelerle hesap vermeyen, ama yapılan işi iletişim kanallarında abartarak sunan her yöneticinin "başarılı" olduğuna inanırsak saflık tuzağına yakalanırız.

Yerel yöneticinin başarısını bir de "uzun soluklu gelecek yaratan ya da kısa dönemli görüntü üreten" nitelikleri ile ölçmek gerekiyor. Örneğin bir kentin ya da yörenin temel altyapılarının önemli bir bölümü toprak altına gömülür. Kanalizasyon ve su sistemleri bunlardan biridir. Parklar, bahçeler, heykeller, su yolları gibi yüzeyde ve göze hitap edenler ise hem maliyeti daha düşük hem de görüntü verdikleri için tanıtımları kolaydır. Aşırı pragmatist yöneticiler, uzun soluklu altyapıları tamamlamadan, gösterişe dönük yatırımlara yoğunlaşarak yerel kaynakları israf ederler.

Yerel kanaat önderleri, yerel medyalar, yerel sivil inisiyatifler, yerel ölçekte üretilen mal ve hizmeti ile yerel gelişmenin geleceği arasında bağlamı net anlamalıdırlar ki, rasyonel karar verebilsinler. Bu açıdan pragmatist yöneticilerin sanal görüntülerinin tuzağına düşmemek için yerel ölçekte gündem belirlemede bir ortak sorumluluktan söz edebiliriz.

Pragmatist yöneticilerin "açık hesap verme öz güveni" de gerçekliği kavramanın bir diğer aracıdır. Yılda en az iki kez, yerel yönetici halkın önüne çıkıyor; öngörü potansiyeli, erişilebilir hedefleri, uygulamaları ve alınan sonuçların dökümünü yapıyor; sapmaları sağlıklı gerekçelerle açıklayabiliyorsa, yapılan işlerin tanıtımı anlam kazanır. Eğer yönetici sadece kendini yüceltecek bilgileri veriyor; onun dışında başarısızlıkları saklıyorsa, gerçek demokrasinin zor yanı olan açık hesap verebilirlikten kaçıyorsa, sanallık tuzağına düşürülüp düşürülmediğimizi sorgulamalıyız.

Pragmatist ve medya cambazı yöneticileri irdelemenin anlamlı bir ölçütü de, "sürdürülebilirlik" katkıları. Sadece kaynak tüketen, kaynak yaratmayan hizmetler ile kaynak yaratabilen hizmetler arasındaki dengeye de bakmak gerekir. Eğer bir yerel yönetici, organize sanayi bölgeleri, bölgelere yapılan üretim yatırımları, üretimin teknolojik düzeyi, ihracat olanakları,

istihdam edilecek insanların barınma imkanları, sosyal ihtiyaçları gibi alanlarla ilgili değilse, görüntünün tutsağı haline gelir, sanallık tuzağına yakalanır. Bernad H.Levy'nin "Yeni Yüzyıl'da 4 Eylül 1997" yazısındaki düşünceleri bugün de geçerli. Dayanılmaz hafifliğin hüküm sürdüğü "gösteri toplumu" özünde trajik ögeler taşır. Ortalıkta görünenler ile onları kavuşturanlar arasındaki çatışmanın vahşeti. Birileri imajlarını pazarlamaya kalktıklarında, alıcılar önce bunu destekler, kullanıcılar sonra bu imajı kıskanarak yok etme duygusunun peşine takılır. Bu kavga giderek şiddetlenir. Gösteri toplumunun kavgasından kurtulmanın bir tek yolu oyunu terk etmek. Oyunu sürdürmeye kararlı olanlar her zaman daha kötü durumlar ile yüzleşeceğini kabul etmeli. Sınırları olsa da, insan olağanüstü bir uyum yeteneğine sahip. Kararlı olanlar, günümüzdeki hızlı değişim nedeniyle aşırı değerlendirilmiş gösteri merakının yaşadığı drama tanıklık edebilir.

Birçok yöremizde, yurttaşların kolay erişebileceği ve anlayabileceği alanların tercih edilmesi, popülist yaklaşımın çok öne çıkması, sürdürülebilirlik açısından doğru olmayan, politik prestij bakımından ise çoğu zaman sonuç veren gelişmeler ne yazık ki az değil. Denebilir ki, sanal da olsa bir yörenin tanıtılması, sadece yöneticinin tanıtımı değil, yörenin de tanıtımıdır. Bu husus, pragmatist yöneticilerin yarattığı "olumlu dışsallık" olarak not edilmeli. Ülkemizde sadece görüntü peşinde olan, medya boşluklarını iyi değerlendirerek kendi karizması yanında kentin tanıtımını yapan örnekler de var. Bu örnekleri değerlendirirken "mutlak yararlı" algısına aklımızı emanet etmek doğru olmaz. Söz konusu örnekleri de, potansiyel, erişebilir potansiyel, harcama disiplini, uzun ömürlülük, kendini yenileyebilme özellikleri bakımından analiz edersek, daha nesnel düşüncelere ulaşılabiliriz. Böylece ayağı sağlam basan eleştirilerle işin geliştirilmesine katkı yapabiliriz.

Sosyal olayları analiz ederken iki nokta arasındaki en kısa yol "doğru" değildir. Sosyal olayların analizinin zor yanı da, her olumsuzluğun kendi içinde olumlu özellikler barındırmasıdır. Bu nedenle sosyal gelişmeleri analiz ederken, doğru olan ile yanlış olan arasındaki dengeleri kurmak ayrıntı bilgisi, analiz yöntemi, açık ve anlaşılır sonuçlar üretmeyi gerektirir.

Madem ki bir yumurtlayıp on gıdaklayan yöneticilerin, ürettiklerinin yararları olduğu kadar israfları da var o zaman yerel yöneticileri nesnel değerlendirebilmek için yerel medyalar, kanaat önderleri ve sivil inisiyatifler olarak ne yapmalıyız? Önerim şu: Yerel düzlemde, yerel sorunları uzmanlardan kitlelere götüren açık tartışma ortamları yoksa, sistematik bilgi üretilmiyor ve kitlelerle paylaşılmıyorsa, orada edilgen yöneticiler, şark kurnazları, klasik yöneticiler, aşırı pragmatist ve kaynak israfı yaratan yöneticileri yakamızdan düşmez. Bu durumda temel soru "ne yapmak gerekir?" olmalı. Biz sadece başkalarından bekler, kendimizi aktif hale getirmezsek, gerçek olanla sanal olan arasındaki denge, sanallar lehine bozulur. Ünlü Gresham Yasası'na göre "Kötü para iyi parayı piyasadan kovar"...Kötü yönetici de, iyi yöneticiyi piyasadan uzaklaştırabilir.

Bütün sorumuz, aklımızı sığ ve ucuz şeylere itibar etmeden, derinlikteki gerçekleri kavrayarak beklenti ve davranışlarımızı yönetmek olmalı. Bu açıdan, yerel yönetimler önümüzdeki dönemde giderek ağırlıklı hale gelecek. Çok yakın gelecekte dünya nüfusu 9 milyara ulaşacak ve nüfusun büyük çoğunluğu kentlerde yaşayacak. Kent ekonomilerinin verimi ülke ekonomilerinde belirleyici ağırlığa ulaşacak. Kent akışkanlıkları verimi etkilemede hayati öneme sahip olacak. Biz şimdiden, kentlerdeki 1/100 binlik Çevre Düzeni Planları'ndan 1/1000'lik uygulama planlarına ilgili değilsek pragmatist yöneticilerin tuzağına düşerek israfın batağına sürükleniriz.

Kent içi ulaşımda özel ulaşım, ara-toplu taşıma sistemleri, otobüs ulaşım sistemi, hafif raylı sistem ve metro sisteminin güzergâhları, kapasiteleri, hava ulaşım sistemleri, demir yolu sistemleri ile bağlantılar gibi yatırımların fizibiliteleri yapılmamışsa, popülist anlayışların kaynaklarımızı çarçur etmelerine ortak olmuş oluruz. Bilerek yanlışa ortak olmak "etik" sorundur. Bilmeden de olsa ortak olmak da meraksızlık, zamana kıyma sabrının gösterilmemesi ve potansiyelin değerlendirilmemesi nedeniyle "bağışlanabilir" bir tutum değil. Ancak kendine yatırım yapmanın etiksizliğe götürdüğü yoldur.